

**Бабій Інна Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент
(кафедра теорії та методик
дошкільної освіти
Уманського державного
педагогічного
університету імені Павла Тичини)**

Духовно-моральне виховання особистості в освітньому просторі України і Польщі

Збереження та примноження духовно-культурних традицій кожного народу є запорукою стабільного суспільного розвитку та невід'ємною частиною цивілізаційного поступу. Багата спадщина української духовної культури, що вражає розмаїттям, є складовою та невід'ємною частиною загальнолюдського культурного процесу. Її вивчення утверджує національну самоцінність, сприяє усвідомленню українцями своєї ідентичності. Становлення та розвиток української культури — органічна складова світового культурного процесу. Глибоке розуміння власної духовно-культурної автентичності можливе лише через усвідомлення плюралістичності традицій світової культури.

Порівняльний аналіз змін в освітньому процесі України і Польщі має велике теоретичне і практичне значення. Наші країни мають подібну історію, пройшли цикл соціалістичних і постсоціалістичних трансформацій, мають багато точок дотику в економічному, політичному і соціокультурному вимірі, а тому й здійснюють співрозмірні перетворення в галузі освіти. Разом з тим, кожна з країн має свої особливості. Останнє виявляється також і в освіті. Досвід трансформацій, здійснених у відповідності з наявними умовами, має для обох країн фундаментальне значення. Зупинимось на цьому більш детально [5,3].

Досвід розбудови Української незалежної держави дає змогу по-новому осмислити реалії національно-культурного розвитку, дати належну оцінку складному процесу української духовної культури, розставити відповідні акценти стосовно найбільш проблемних та цікавих його етапів.

Розвиток польської філософської думки тісно пов'язаний з розвитком української. На жаль, на це, в силу різних причин, мало звертали увагу як українські, так і польські автори. Хоча, насправді, між філософією двох народів є багато паралелей та спільних моментів.

Передусім це обумовлювалося тим, що українці й поляки, попри конфесійні відмінності, тривалий час не лише інтенсивно спілкувалися як сусіди, але входили до складу одних і тих же державних організмів (Королівства Польського, Речі Посполитої) й, відповідно, знаходилися у відносно єдиному культурному просторі. При цьому поляки часто ставали для українців трансляторами культурних надбань, що йшли із Заходу.

У духовному вихованні дитини моральні почуття, моральне життя, можливо, і не мають центрального значення, можливо, раннє дитинство більш яскраво визначається естетичним прагненням та переживаннями, проте все це правильно лише стосовно емпіричного боку дитинства. Мораль містить й гуманістичну перспективу розвитку людства. «Золотим правилом» моральності вважають: «стався до оточуючих так, як би ти хотів, щоб вони ставилися до тебе». У моральній регуляції важливе місце займають етичні категорії, такі, як совість, почуття власної гідності, честь. Основними категоріями моралі виступають: добро й зло, обов'язок і совість, честь і людська гідність [1]. З перших днів життя доцільно знайомити дитину з героями духовної історії людства, ретельно підбирати розповіді та казки гуманістичного спрямування. Духовне зростання сучасної людини відбувається в період інтеграції духовних знань, коли духовність з індивідуального рівня трансформується на рівень загальнолюдський.

Одна з найважливіших особливостей як української так і польської культури виступає духовність. Значною мірою втрачена нині, вона може й повинна ввійти як невід'ємна частина національної ідеї в сучасну українську культуру, стати одним з основних принципів утворення й виховання. Становлення моральних цінностей, виховання чуйної совісті, потреби в

осмисленому бутті - от завдання утворення, які можуть бути сформульовані на основі духовності як складової національної ідеї.

Важливе питання – духовного виховання. Найперше, саме головне, що необхідно зрозуміти й прийняти кожному педагогу, при вихованні дітей – це основне положення традиційної української педагогіки та педагогіки Польщі: щира моральність неможлива без релігійної основи. Формування високодуховної цільної особистості відбувається тільки при звертанні до православної віри, що пропонує перспективу й програму нескінченного самовдосконалення. Світський гуманізм як світогляд, що лежить в основі сучасної вітчизняної педагогічної парадигми, при всій його привабливості - занадто вузька основа для всеосяжної системи утворення й виховання, щоб прийняти виклик прийдешнього тисячоріччя.

Отже, від того, яка міра духовності стане основою життя особистості, залежить майбутнє української нації. Адже моральність нації – основа духовної стійкості та спадкоємності її історичного буття.

Дослідження стало можливим завдяки стипендії ОБТА Варшавського університету, яке проходило в Європейському колегіумі імені Яна Павла II (Гнезно) Університету імені Адама Міцкевича (Познань).

Література:

1. Алексий II, Святейший Патриарх Московской и всея Руси. Проникнутесь идеей духовного обновления жизни... //Духовно-нравственное воспитание №2, 2006.С. 3-44.
2. Бондаренко О. О. Участь у культурі та культурна активність студентів у дослідженнях польських науковців / О. О. Бондаренко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології – 2009. – №2. – С. 59.
3. Гриневич Л. М. Тенденції децентралізації управління базовою освітою в сучасній Польщі: автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.01 / Л.М. Гриневич. – Ін-т педагогіки АПН України. – К., 2005. – 21 с.

4. Договір між Україною і Республікою Польща про добросусідство, дружні відносини і співробітництво // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №43. – С. 613.
5. Матвіїшин Є. Г. Методичні вказівки до вивчення модуля «Система управління якістю освіти вищих навчальних закладів» дисципліни «Державна політика і управління в освіті» : наук.-метод. розробка / Є. Г. Матвіїшин, С. М. Ромашко. – К.: НАДУ, 2009. – С. 3-4.